

## Tuuleenergia Põhja-Pärnumaa vallas: positiivsete ja neutraalsete hoiakute kaardistus

### I Uuringu eesmärk, metoodika ja kokkuvõte

Eestimaa Looduse Fondi (ELF) tellitud ja Antropoloogia Keskuse (AK) poolt läbiviidud uuringu eesmärk oli teada saada, kuidas Põhja-Pärnu valla elanikud tajuvad tuuleenergeetika arendusi oma kodukohas nii olemasoleva pargi kui võimalike uute arenduste näol. Uuringu raames intervjueriti peamiselt tuuleenergia pooldajaid ja erapooletuid inimesi, et saada ülevaade nende nägemusest muutuva energiaolukorra kohta Eestis ning soovitusi kogukonnas esinevate eriarvamuste ühendamiseks.

Välitööd kaheksa poolstruktureeritud süvaintervjuu näol toimusid 2025. aasta augustis ja septembris ning viidi läbi nii vallas kohapeal kui videokõne vahendusel. Informandid olid muuhulgas õpetajad, hoolekandetasutuste töötajad, lapsevanemad ja vallavalitsuse esindajad. Intervjuude läbiviimisele ja analüüsile läheneti antropoloogiliselt, mis tähendab informantide ära kuulamist ja mõista püüdmist, mitte ümber veenmist või hinnangu andmist. Kogutud tsitaadid on esitatud anonüümselt ning sõna-sõnalt.

Uuringu põhjal ilmnes, et Põhja-Pärnu kogukonna jaoks kõige olulisemad teemad on seotud **kommunikatsiooni, usalduse, rahaliste ootuste ja kohaliku identiteediga**. Inimeste meelest ei ole tuulikud ise peamine mure – pigem tekitab pingeid see, kuidas nendest räägitakse ja kuidas otsuseid tehakse. Kohalikud soovivad, et neid kaasataks varakult, avatult ja arusaadavas keeles. Kui kommunikatsioon on katkendlik või näiliselt formaalne, tõlgendatakse seda sageli varjamisena. Põhja-Pärnu juhtum näitab, et energiapoliitika ei ole ainult tehniline või majanduslik teema, vaid sügavalt inimlik küsimus, mis puudutab õiglustunnet, kuulumist ja usku tuleviku.

Uuringu käigus ilmnenu neli peamist teemat saab lahti seletada järgmiselt:

1. **Kommunikatsioon ja usaldus:** inimesed tajuvad, et otsuseid tehakse nende eest, mitte nendega koos ning nad ei saa kindlad olla, millisele avalikule infole toetuda. Usalduse taastamiseks on vaja ausat ja järjepidevat suhtlust ning lubadustest kinni pidamist.
2. **Rahalised ootused ja õiglustunne:** ootused võimalikele kompensatsioonidele ja hüvedele tulevikus on kõrged, eriti olukorras, kus varasemad lubadused kohalikule kogukonnale odavamast energiast on jäänud täitmata. Samas osa elanikkonnast pole üldse kursis, et hüved peaksid neile laienema.

3. **Kogukonna sisemised suhted:** erinevad väärtused, põlvkondlikud kogemused ja sotsiaalmeedia konfliktid loovad “vaikiva inimese” ja “hääleka inimese” vastanduse. Vaikiv elanik ei soovi tuuleparkide nimel isiklikke suhteid rikkuma hakata.
4. **Roheenergia ja tulevikutaju:** enamik piirkonna inimestest toetavad rohelist üleminekut, kuid ootavad, et seda tehtaks mõistlikult, järk-järgult ja praktiliste sammude kaudu.

## II Piirkonna iseloom ja kogukonna dünaamika

Põhja-Pärnumaa tuulearendus on olnud pikalt planeeritud ja kohalikud on saanud selle mõttega harjuda. Ajalooliselt asus Tootsi alevis turbabriketitehas ning paljudel elanikel on sellega seotud mälestused ja kogemused. Paljud mainivad ohkusega, et “Tootsi on alati olnud tööstuspiirkond” – see lause kordus vestlustes põhjusena, miks tuulepargi rajamine tundub siin loogiline jätk eelnevale, mitte järsk muutus.

Üks endine poliitik rääkis, et esimene rahvaküsitlus tuuleparkide rajamise kohta toimus juba 2012. aastal. Alates 2024. aastast on Tootsi alevis opereerinud **Sopi-Tootsi tuuleelektrijaam** ning selle kogemus tõestab, et kohalikud kogukonnad võivad tuulepargi hästi vastu võtta, kui kaasamine on läbipaistev ja inimesed näevad konkreetseid tulemusi: paremaid teid, valgustust või uusi vaba aja veetmise võimalusi. Samal ajal on kogukonna mälu täis ka **täitmata lubadusi ja otsuseid**, mis on tehtud ilma nendega arvestamata.

*„Ma arvan, et Eestimaal on veel selliseid turbarabasid, mis ammendavad ennast ja võiks sinna [tuulikuid] püsti panna küll.”*

Põhja-Pärnu vallas tajutakse tugevalt, et **piirkond on aastatega tühjemaks jäänud** – inimesed käivad mujale tööle ja noored kolivad ära. See annab kogukonnale teatava kahanemise tunde, mida saadab mälestus ajast, kui kohalik tööstus tõi elu ja liikumist. Sellises olukorras võetakse uusi tulijaid sageli aeglaselt omaks – **kogukond on ettevaatlik ja usaldus kujuneb aastatega**; isegi peale pikka aega piirkonnas elamist ja töötamist ei olda veel “oma”. See erinev taust loob kogukonna sees märgatavat kihistumist: põlvkondlikke ja elustiililisi erinevusi, mis väljenduvad nii väärtustes kui igapäevastes harjumustes. Osad soovivad rahu, looduse lähedust ja stabiilsust ning teistel on omamoodi ootused – rohkem teenuseid, kultuuri- ja sotsiaalelu, kaasaegsemat infrastruktuuri.

Üks korduv joon kogu piirkonna sotsiaalses dünaamikas on niinimetatud **vaikivate ja häälekate elanike** vastandus, mis esineb mujalgi Eestis planeeritavate tuuleparkide vahetus läheduses. Osa kohalikke elanikke ei soovi avalikult sõna võtta, eriti sotsiaalmeedias või rahvakoosolekutel, sest kardetakse sildistamist ja konflikti lähedastega. Põgusa netnograafia

*„Ma ei hakka [oma kolleegile] Facebookis vastu ütleva. Kui me omavahel saaks kokku, siis ma [ütleks], aga Facebook ei ole minu meelest see koht.”*

põhjal Põhja-Pärnu valla Facebooki grupis sai selgeks, et on osa kohalikke, kes on väga aktiivsed ja kriitilised ning kellele tundub, et vallas tuuleenergia toetajad puuduvad. Intervjuudes mainiti korduvalt, et

tegelikult on palju neid, kes on põhimõtteliselt poolt ja tahavad sellega kaasnevalt näha muudatusi kohalikus elus.

### III Kommunikatsioon ja usaldus

*„Nad on kuidagi väga ebamugavalt vait, mis on tegelikult kõige hullem lähenemine minu arvates. Et lihtsalt mitte midagi vastata ja ignoreerida ja vassida, see teeb kõik hullemaks mõlemale poolele, kõikidele leeridele.”*

Peamine rahulolematuse tuuleparkide rajamise osas ei tulene niivõrd tuulikute füüsilisest mõjust, kuivõrd tunnetusest, et **otsuseid tehakse suletud uste taga ja kohalikega ei räägita avatult**. Ka kohalike koosolekute korraldamisel on esinenud

segadust – mõnikord ei teata, kes kohtumisi juhib, teine kord ei pääse kõik soovijad saali. Mõnel juhul on olnud kohal turvamehed, mis tekitas pealtnägijates tunde, et tegemist on ohtliku üritusega, kuhu on oodata rahutust.

Austav ja avatud kommunikatsioon kõigi osapoolte vahel võiks osalejate vaatest olla tulevikus tuuleenergeetika arutelude keskmes. Kohalikud ootavad otsest suhtlust otsustajatega ning **soovivad infot saada ametlikest kanalitest** – näiteks vallavalitsuse või arendaja kodulehtedelt ja trükimeediast, mitte kuulujuttude või sotsiaalmeedia kaudu. Soovitakse, et vallaametnikud võtaksid kommunikatsiooni osas suurema vastutuse ning oleksid kohaliku kogukonna jaoks nähtavad ja kättesaadavad. Avatud kommunikatsioon tähendab uuringus osalejatele ka seda, et arendajad tunnistavad võimalikke negatiivseid mõjusid ning selgitavad ausalt, kuidas neid vähendatakse, mitte ei keskendu üksnes kasudele.

Kohaliku kogukonna usaldust poliitikute vastu õonestab tõsiasi, et algul lubati üht – odavat (või lausa tasuta) elektrit, uusi töökohti ja lisatulu vallale – ent **tegelikkuses ei ole need lubadused täitunud**. Paljudel on jäänud mulje, et tuuleenergeetika on muutunud poliitiliseks tööriistaks, mida kasutatakse valimiste eel toetuse (nii poolt- kui vastuhälte) kogumiseks, mitte tegelike lahenduste leidmiseks. Selline populistlik lähenemine, kus räägitakse inimestele seda, mida arvatakse, et nad kuulda tahavad, kuid jäetakse selgitamata otsuste tagamaad ja piirangud, on vähendanud usaldust nii kohalike omavalitsuste kui ka riigitasandi otsustajate vastu. Samal ajal on inimestel raske eristada, millised seisukohad on teaduspõhised ja millised lähtuvad erakondlikust või isiklikust kasust. Seetõttu peetakse teadlasi ja taastuvenergia spetsialiste usaldusväärsemaks infoallikaks, kuid rõhutatakse, et nende sõnum peab olema arusaadav ja inimkeelne.

*„[Endise vallavanema] väljaütlemine televisioonis ja igal pool mujal, see on ka inimesi ikkagi petnud, sest neid ootusi, mida ta seal ütles, tasuta vool ja mis ta kõik välja käis, et elu läheb nii heaks, et enam ei peagi midagi tegema – need olid ju valed sõnumid inimeste jaoks, neid ei tohi kindlasti ükski juht endale lubada.”*

*„Poliitikute maine on tegelikult just selle sõnavahu pärast halb. Üks räägib ühte asja ja teine räägib täpselt teist vastu. Ja lubadustega on ka täpselt nii, et üks päev üks lubadus, jälle enne valimisi. Siis vahepeal on jälle neli aastat puhkust ja võib-olla siis mõtlevad jälle enne valimisi midagi välja. [...] Teadlane tundub mulle kõige neutraalsem.”*

#### IV Raha, kompensatsioonid ja õiglustunne

Raha on tuuleenergeetika arutelude tuumne teema. Paljud tajuvad, et tuuleparkidega kaasnev **lubatud kasu jaotub ebaühtlaselt** ja info selle kohta on segane. Kui kasu on käega katsutav – kergliiklusteed, tänavavalgustus või uus staadion – siis võib suhtumine muutuda toetavamaks, kuid hetkel ei ole elanikel selgust, milline on toetuste suurusjärk, ega kindlust, et neid kasutatakse eesmärgipäraselt. Raha on kohalike arutelude keskne mõõdupuu, mis seostub korraga nii õiglustunde, usaldusega kohaliku omavalitsuse vastu kui ka piirkonna arenemise lootusega.

Paljudes vestlustes väljendati tunnet, et **raha (puudumine) mõjutab inimesi igas eluvaldkonnas**. See on eriti nähtav energiavaldkonnas, kus suured elektriarved mõjutavad kõiki majapidamisi ning on muutunud inimeste jaoks nähtavaks kulukohaks. Üheks põhiliseks kohalike rahulolematuse allikaks peetakse **kompensatsioonide ebaselgust**, sest varasemates

*„Need arendajad peavad olema väga avatud, mitte ainult mõtlema oma rahakoti peale, vaid kuidas terve Eesti elanikele see mõjuks, kuidas me saaksime Eesti viie rikkaima riigi hulka, eks ju. Jutumärkides, aga sealt põhjast ikkagi välja, sest inimestel on praegu raske, tohutud maksud, maksud, maksud.“*

lubadustes mainiti erinevaid kinnistute kaugusi, millest sõltub, kas majapidamine on õigustatud hüvitist saama või mitte. Hetkel tunduvad talumistasud ja kasu jaotamise põhimõtted kohalikele läbimõtlemata ja ebaõiglasel – või ei olda üldse teadlikud, kes nendele kvalifitseeruvad.

Seetõttu mitmed vestlused puudutasid inimlikku tunnet, et **mõned võidavad, teised mitte**. Kompensatsioonide süsteem ei ole ainult rahaline, vaid näitab, kelle hääl loeb. Selle probleemi lahendamist toodi ka välja kui üht võimalust panna rohkemad piirkonna elanikud tuuleparkide arendusega nõustuma, kui kompensatsioonide süsteem oleks eristuv kilomeetri põhisel.

Kohati peeti ausamaks, kui hüvitis läheks otse kogukonnale, mitte üksikutele majapidamistele. Seda põhjendati nii solidaarsuse kui ka läbipaistvuse kaalutlustega. Inimesed räägivad sageli, et **kui kasu oleks silmaga näha, oleks ka**

*„See oleks muidugi jube äge, kui seal oleks sihtotstarbeline raha, et seda ei saa vallaametnikud oma palgaks ära kasutada. Kui ta kaob märkamatuult suurde katlasse, siis ei ole tast kasu. Aga kui iga aasta saab midagi korda teha ja seda korraldada, siis jõuab inimestele kohale, kui hea asi see on.“*

**suhtumine positiivsem**. Sarnast mõtet väljendati korduvalt: kui kogukond saab näha, kuhu raha läheb, tekib usaldus. Mõned tõid välja ka väga konkreetseid ettepanekuid, näiteks fikseerida elektrihind järgmiseks 20 aastaks kõigile elanikele seitsme senti peale. See illustreerib hästi, kuidas inimesed tavaliselt ei poolda energiapöörde ideed iseennast, vaid **otsivad konkreetseid, mõõdetavaid kasu vorme**.

## V Hirm, teadmatus ja valeinfo

Tuulepargid, nii nagu muudki tehnoloogilised ja ühiskondlikud arendused, tekitavad inimestes palju segadust ja küsimusi – nii ka Põhja-Pärnus. Hirm ei ole seotud ainult tuulikute füüsilise mõjuga, vaid laiemate teadmatusena, kuidas asjad tegelikult toimivad, kes otsustab ja milline on selle kõige tegelik kasu.

*„Hirm ja teadmatus, et eluaeg on niimoodi tehtud. Kui mõelda, kuidas kunagi hobustelt mindi üle aurumootoritele, siis tükk aega see hobujõud jäeti sinna kõrvale. Seal oli inimesi, kelle arust aurumootor oli mõttetu ja olid vastu ja tahtsid ikka oma hobustega. See ei olnud lihtne üleminek ja ma arvan, et siin on sama, see ei saagi olla lihtne, peab natuke seda aega elama ka, sättime.”*

Mitmete intervjuude käigus kerkis arutelu, et **inimene kardab seda, mida ta ei mõista** ja samaaegselt seda, mida ta selgelt silmaga näeb. Tuulikud sobituvad mõlema fenomeniga ja seetõttu tehakse neist tihti patuoinad. Tuulepargi aladel kardetakse müra, varjutuse ja infraheli negatiivset mõju tervisele ning on märgatud raadiosageduse häireid, mis on aluse pannud vandenõuteooriate levimisele. Paljud kuulujutud on pärit sotsiaalmeediast, kus häälekad domineerivad (ning kellest kohalike hinnangul mõni elab tuulepargist rohkem kui 20 kilomeetri kaugusel). Mõnedel inimestel on seostanud tuulikud peavalu, unetuse või isegi kodumasinat riketega, samas kui teised peavad neid kartusi liialdatuks – peamiselt tänu isiklikele kogemustele tuulikutega nii Põhja-Pärnumaal kui mujal. Mitmed informandid tõid välja, et tuulikute heli on võrreldes varasema tööstuse müraga tühine.

*„Kes tuulikute müra pärast kurdavad, need ei tea briketitehase aega, kus aknad võbelesid ja lumi oli pruun. Vabriku ajal oli lärmi ikka palju rohkem kui nüüd. [...] Täiesti öö ja päev.”*

Paraku on hirm antud teema osas sageli **sotsiaalne** – niimõnedki osalejad märkisid, et inimeste isiklikud arvamused tuuleparkide kohta võivad kahjustada sõprussuhteid, aga väikeses kogukonnas on naabrite või töökaaslastega tülli

minemine ebanugav. Vaikiv elanik väldib konflikti ka seetõttu, et tuuleparkide rajamine ei ole nende vaatest **peamine prioriteet** – sellel teemal on sümbolne tähendus, kuid argielus kaaluvad üle teised mured: toimetulek, töö, pere, haridus, kogukonnaarendus.

Mitmed osalejad tõid ka välja, et tänapäeval on **väga raske tuvastada, mis on tõsi ja mis vale**. Meedia ja sotsiaalsuhtluse kaudu levivad segased sõnumid, mille vahel orienteerumine nõuab pädevust, mida üks informant nimetas isegi “võtmeoskuseks”. Mõnedel juhtudel on **valeinfo kartus ja teadusvastane hoiak** tekitanud olukorra, kus isegi uuringutega on raske vastastele midagi tõestada. Mitmed osalejad panid uurijatele südamele, et isegi kui vastastele tuua fakte või konkreetseid näiteid tuuleenergia kasulikkusest, ei pruugi see muuta nende hoiakut – inimeste uskumuste muutmine on keeruline ning tihti võivad “tõe” otsimise tagajärjel

kogukonnad üksteisest kaugeneda. Selle asemel on vaja olukorrale läheneda empaatiliselt ja pakkuda vastasele hoopis ära kuulamist.

*„Osooni saade oli, kus üks alevi elanik, kellel ei ole hooldekoduga pistmist, ütles, et vanurid ei saa magada. Tal ei ole üldse mingisugust kokkupuudet sellega ja noh, muidugi võttis kohe turja punaseks ja ma läksin ütleva, et kuidas sa niimoodi televisioonis valetad. Mul isegi täitsa käis mõte peas, et ma Osooni saatesse kirjutan, et jagate niimoodi valeinformatsiooni, et te peate kontrollima inimesi, kes mida räägib. Ja siis inimene lihtsalt vabandas, et ei saanud üldse aru, et temaga intervjuud tehti. Mõtlesin, et sulle pannakse suur mikrofoni nina alla ja sa ei saa aru, mis asi see on. Keda sa nüüd lolliks pead, et kas need tuulikud tõesti on sind nüüd lolliks teinud?”*

## VI Roheenergia ja tehnoloogiline üleminek

Enamik uuringus osalejaid toetasid Eesti riigi mitmekülgset energiaportfelli ning rõhutasid, et riik peab tagama taastuvenergia tõhususe enne, kui põlevkivist energia tootmine täielikult lõpetatakse. Põhja-Pärnumaa elanike jaoks on **energiateema vähem ideoloogiline ja rohkem praktiline** – küsimus ei ole selles, kas tuulikud on visuaalselt häirivad või mitte, vaid kas need toovad kaasa stabiilse ja taskukohase energia.

*„Mind ei huvita, kust selle särina kätte saab ja kes komplekteerib – peasi, et särin mulle seinale jõuab.”*

Rohepööret ei tajuta Põhja-Pärnus millegi kauge ja abstraktse, vaid väga maisena – **kütte, töö ja toimetuleku küsimusena**. Kui valitsus räägib innovatsioonist ja kliimanetraalsusest, siis Tootsi inimeste jaoks väljendub roheline üleminek

pigem igakuistes arvetes ja soojas toas. Seetõttu tundub inimestele ebaõiglane, kui nende kodukohta valitakse rohelse tuleviku sümboliks, ilma et see tooks otsest kasu. Eksponeeritud tsitaat võtab hästi kokku kohalike üldise hoiakulise tasakaalu – tehnoloogia on vahend, mitte eesmärk iseeneses. Paljud ei vastandu tuuleenergiale põhimõtteliselt, kuid nad ei usu, et see üksi lahendab süsteemseid probleeme. Pigem rõhutatakse, et kogu rohepöörde peaks toimuma järk-järgult ja läbimõeldult, mitte hüppeliselt.

Korduvalt mainiti, et suurim mure pole mitte tuulikud, vaid teadmatus, kuidas kogu süsteem töötab. Inimesed tunnevad, et rohepöörde jutt jääb sageli loosungite tasemele – räägitakse suurtest eesmärkidest, aga mitte praktilistest lahendustest. Üks oluline küsimus tuuleenergia puhul on **salvestamine** ning mida see tähendab, kui tuulikud vahepeal seisavad. Selline küsimus ei tulene teaduse eitamisest, vaid soovist mõista. Paljud intervjuueeritavad väljendasid huvi tehnoloogiliste lahenduste vastu ja ütlesid, et kui neid selgitatakse lihtsas keeles ja läbipaistvalt, oleks ka vastuseis väiksem.

Rohepöörde vastuvõtmine on tugevalt seotud **majandusliku kindlusega**. Inimesed ei soovi olla eksperimenteerimise katsejānesed, vaid ootavad riigilt ja arendajatelt tõestust, et tehnoloogiline üleminek toob reaalselt kasu. Kui elekter on kallis ja tarbimine ebastabiilne,

tundub jutt kliimaneutraalsusest tühjana. Samuti kerkis mõnes intervjuus esile julgeoleku teema ning Põhja-Pärnut nähti kui geopoliitiliselt strateegilist asukohta tuulepargi jaoks, sest paikneb idapiirist kaugel. Lisaks rääkisid mõned, et noorem põlvkond on avatum uutele lahendustele ja ei näe tuulikutes ohtu, vaid pigem märki **kindlamast tulevikust**.

## VII Tootsi näide: tööstuslikust minevikust rohelise tulevikuni

Tootsi alev on üsna erandlik näide piirkonnast Eestis, kus tuuleenergia võeti uuringus osalejate arvates vastu võrdlemisi rahulikult ja positiivselt – isegi vaatamata sellele, et teema on vahepeal poliitiliseks muutunud. Nagu sissejuhatuses mainitud, siis see tuleneb tõenäoliselt kohalikust ajaloost – Tootsi on “alati olnud töölisasula, mitte idülliline piirkond talude ja metsamaaga”. Endine turbatootmise ala on muutunud roheliseks tööstusmaastikuks, kus tuulikuid nähakse isegi **maamärgina ja uhkuse sümbolina** – uuringus osalejad ei näe neid kui “looduse rikkumist”, vaid pigem tööstusmaa väärindamist ja piirkonna uut elu. Nad rõhutavad, et elu tuulikute kõrval on võimalik ja et loodus on kohanenud.

Tootsi tuulepargi rajamine muutis ka piirkonna igapäevast geograafiat. Varasemalt kirjeldati Tootsit kui “tupikalevit” ehk kohta, kust ei läinud läbi ühtegi suurt teed. Tänapäevaks on **tänu tuulepargile rajatud asfalttee**, mis lühendab sõiduteed nii Tallinna kui Pärnu suunal mitmeid kilomeetreid. Selline igapäevase liikumise lihtsustamine on teretulnud olukorras, kus mitmed inimesed eelistavad elada maal, kuid peavad tööl käima suuremates asulates.

Tootsi elanike seas on tuulepargist tulenevalt tunda ka omamoodi **kodanikuuhkust**. Tuulikuid kirjeldatakse kui maamärki, mis sümboliseerib muutust ja eristab neid teistest piirkondadest. Tuulikud ei ole seega vaid tehnoloogiline objekt, vaid tähenduslik osa maastikust – märgiline visuaalne element, mille ümber kujuneb uus identiteet.

„Pigem [tuulikud] ei sega mitte kedagi. Imetleme õhtul või hommikul vara neid punaseid täppe, neid jõulutulesid. Kui ma kas või ise näen neid kuskilt eemalt kaugelt, siis tean, et mul kodu polegi enam kaugel.”

Paljud inimesed, kes elavad tuulepargi lähedal, on ühel meelel: **elu tuulikute kõrval ei ole midagi hullu**. Mõned isegi ütlesid, et piirkonna uued elanikud vahel dramatiseerivad olukorda üle, kuna neil puudub kogemus vabrikuaegse häiringuga. Mitmel kohalikul oli võimalus näha tuulepargi rajamist eri etappides ning vaadata pealt osade kohaletoomist, komplekteerimist, kogeda töötava tuuliku all seismist ning isegi liftiga turbiini tipus käimist. Seda soovivad nad ka neile, kes tuuleparkide mõjude osas skeptilised on, sest isiklikud reaalsed kogemused võiksid tühistada müüte, vähendada hirmu ja luua usaldust.

„Minu mesilased on kõige lähemal tuulikutele ja mul kolleeg naeris, et võib-olla on kärjes mesi vahtu löödud. Ei olnud. Mesilasi ei häiri, mingisuguseid anoomaaliaid ei ole. Mesilased on ju nii tundlikud putukad. Mine vehi seal ees, ei vehi väga kaua, saad esimese toraka kätte, siis paned plehku. Emotsioone tunnetavad nad ka. Aga tuulikud? Ei midagi ei juhtu. See on minule piisav tõestus.”

Teised leiavad, et loomade ja lindude käitumismustrid ei ole tuulikute tagajärjel muutunud ning arvavad, et **inimestel on üldine komme loodust**

**ülereguleerida.** Räägiti, et nii inimene ise kui ülejäänud loomastik on palju rohkem ohustatud tiheda autoliikluse tagajärgedest ja linnud lendavad palju tõenäolisemalt vastu kõrghoonete aknaid kui tuulikuid. Ka sellele laialdaselt levinud uskumusele, et tuulikud mõjutavad ilma ja pilvede moodustumist, oli tootsikatel seletus olemas – turbaraba kohal ei esine nii palju pilvi sellepärast, et raba ise õhkab soojust.

Usutakse, et Tootsi võiks olla **hea praktiline näide**, millelt teised piirkonnad õppida saavad – just selle tõttu, et inimesed on suutnud kohaneda ja leida muutuses kasu. Võimaliku kogukonna kõneisikuna nähakse mõnda “särasilmset eestvedajat” – olgu selleks õpetaja, ettevõtja või aktivist, kes neil kogukonnas juba tegutseb. Tootsikad mõistavad, et nende kogemus ei ole üksik juhus, vaid osa laiemast rohepöörde loogikast, kus **vana tööstus asendub uuega**, ja leidub piisavalt kohalikke, kes on muutuse kõrval olnud ning saavad öelda, et see on võimalik.

## VIII Tulevik ja soovitus

Põhja-Pärnumaal läbi viidud antropoloogiline uuring näitab, et tuuleenergeetika vastuvõetavus sõltub vähem tuulikute ja rohkem nendega seotud infovahetusest. Edukuse eelduseks on **aus kommunikatsioon, varajane kaasamine ja nähtav kogukonnakas**. Inimesed soovivad teada, kuidas nende arvamust arvesse võetakse ja milline on arenduste mõju nende kodukohale. Samuti oodatakse, et kohalikud eestvedajad – õpetajad, ettevõtjad ja aktiivsed elanikud – oleksid nähtavad ning aruteludes, otsustesse kaasatud.

Põhja-Pärnu kogemus tõestab, et tuuleenergeetika pole tehniline, vaid sotsiaalne ja väärtuspõhine teema. Usaldus, identiteet ja õiglustunne määravad, kas arengut nähakse võimaluse või ohuna. Järgnevad soovitusel koonduvad kuue inimeste jaoks olulise teema ümber.

### 1. Kommunikatsioon ja usaldus – rääkida ausalt, lihtsalt ja järjepidevalt

Usaldus on tuuleenergeetika aruteludes võtmetegur. Selle puudumine on peamine takistus, mida ei saa lahendada faktide kuhjamisega, vaid selge, inimliku ja järjepideva suhtlusega.

- Luua arendaja ja KOV-i ühine pikaajaline kommunikatsiooniplaan, kus teave on korduv, ajas järjepidev ja eri kanalites kättesaadav.
- Kasutada erinevaid vorme – töötoad, väljasõidud, visuaalsed ja digitaalsed ülevaated.
- Luua sõltumatu kolmas osapool (nt teadusasutus või usaldusväärne vahendaja), kes vahendab uuringuid ja andmeid lihtsas keeles.
- Rõhutada empaatiat ja kuulamist: ausalt tunnistada ka seda, mida veel ei teata või mis võib valesti minna.

## 2. Kaasamine ja vastutus – alustada varakult ja näidata, et arvamused loevad

Kaasamist alustatakse sageli alles siis, kui otsused on sisuliselt tehtud. See tekitab usaldamatust ja tunnet, et protsess on formaalne. Eesmärk on luua olukord, kus inimesed tunnevad end partnerite, mitte kõrvaltvaatajatena.

- Alustada kaasamist enne maaostu või planeeringute koostamist; mitte alles volikogu hääletuse ettevalmistavas faasis.
- Luua projektide juurde ülevaade, kuidas kodanike tagasiside on otsuseid mõjutanud.
- Mitmekesistada kaasamisvorme: küla- ja kohvikukoosolekud, koduintervjuud, erinevatele gruppidele (noored, eakad, jt) mõeldud arutelud.
- Määrata vallavalitsus keskseks info koondajaks ja kanaliks, mille kaudu saab ametlikku tagasisidet.
- Nähtavaks teha vastutusahel: kes otsustab, kellel on viimane sõna ja mille eest iga osapool vastutab.

## 3. Kohalikud eestvedajad – usaldus tekib seestpoolt

Muutuste võtmeisikud ei ole alati poliitikud või arendajad, vaid usaldusväärsed kogukonnaliikmed. Näiteks õpetajad, ettevõtjad ja aktiivsed elanikud suudavad seletada keerulisi teemasid inimlikul moel ja vähendada vastasseisu.

- Kaasata kogukonna saadikutena muuhulgas õpetajad, ettevõtjad ja aktiivsed kodanikud, kes räägivad oma kogemusest.
- Luua võtmeisikute tugivõrgustik ja pakkuda neile koolitusi või infotuge.
- Korraldada tuulepargi avatud päevi ja külastusi, et inimesed saaksid oma silmaga näha, kuidas süsteem töötab.
- Tunnustada kogukonna eestkõnelejaid avalikult – vallalehes, üritustel või kohalikes projektides.

## 4. Raha ja õiglus – kasu peab olema nähtav ja õiglaselt jaotatud

Rahaline dimensioon on lahutamatu osa usalduse tekkest. Kui kogukonna kasu on konkreetne ja läbipaistev, väheneb vastuseis; kui raha liigub märkamatu, kasvab trots.

- Luua avalik ja arusaadav mehhanism talumistasude ja kogukonnatoetuste jaotamiseks, koos iga-aastase aruandega.
- Märgistada tuulepargi toel valminud avalikud investeeringud (teed, spordiväljakud, koolid) vastava sildiga.
- Arutada piirkondlike energiasoodustuste või arvekompensatsioonide võimalust.
- Kaasata kohalikke ettevõtteid ja poode (nt COOP) kogukondlike energiaalgatuste partneritena.

## 5. Teadlikkus ja haridus – hirmu vähendamine teadmise kaudu

Inimesed usaldavad teadlasi, kuid sageli ei mõista tehnilist sõnavara. Haridus ja teadlikkuse kasvatamine on pikaajalise usalduse alus.

- Tuua taastuenergia ja meediapädevuse teemad kooliõppesse ja noortekeskustesse.
- Toetada õpetajate projekte, mis arendavad argumenteerimisoskust ja kriitilist mõtlemist energeetika teemadel.
- Luua visuaalseid ja lühiformaadis selgitavaid materjale (videod, animatsioonid, näitused) tuuleparkide tööpõhimõtete tutvustamiseks.

## 6. Positiivsete lugude nähtavaks tegemine – Tootsi kui õppekeskus

Tootsi näide kinnitab, et läbimõeldud kaasamise ja selge kommunikatsiooni korral võivad tuulepargid toimida kogukonnaga harmoonias. Positiivsete kogemuste nähtavaks tegemine aitab murda vastasseisu ja normaliseerida rohepööret.

- Kujundada Tootsist õppe- ja külastuskoht, mis näitab taastuenergia ja kogukonna kasu koosmõju.
- Koguda ja jagada lugusid inimestelt, kes elavad tuulepargi läheduses ja kirjeldavad oma igapäevast kogemust.
- Tugevdada meediatööd dokumentaalfilmide, artiklite ja näitustega, mis toovad esile reaalsed inimesed, mitte abstraktsed “pooldajad” ja “vastased”.

**Kokkuvõtteks:** tuuleenergeetika arutelud Eestis liiguvad tehnilistest küsimustest sotsiaalsete ja väärtushinnanguliste suunas. Kogukonnad ei vaidlusta mitte taastuenergiat, vaid usaldust otsustajate suhtes. Kui suhtlus on aus, kaasamine varajane ja kasu nähtav, siis muutub ka vastuseis dialoogiks. Põhja-Pärnu näitel on selge, et rohepööre saab toimida ainult siis, kui see põhineb partnerlusel, mitte pelgalt tehnoloogilistel lubadustel.